

תובנה בחינוך – פרשת בא

כבוד התלמיד – כשלך ממש!

לפני שנים לא מעטות התקיים בירושלים מפגש אקראי ומוזר. היה זה אחד הכותבים באחד העיתונים הכלליים בארץ שכבר היה זקן באותם ימים, זקן ששנה ופירש. נוותר על הזכרת שמו ונספר רק שהוא צעד בשבת אחת ברחובות ירושלים בחברת בני משפחתו הקטנה, נטולת סממני יהדות ומסורת, ופגש לפתע חבר ילדות, אף הוא ישיש, זקנו יורד על פי מידותיו וסביבו מקפצים בעליזות נכדים עטורי פאות וכיפות.

השניים הכירו היטב היות שהם למדו יחד באחד מתלמודי התורה הנודעים בירושלים לפני שמונים שנה. הכותב לחש דבר מה לחברו שומר המצוות. הוא ביקש ממנו להתלוות אליו לרגע והצביע על בניין הת"ת שבו למדו והוא עדיין עומד על תילו, הצביע והפטיר בשפתיים חשוקות: "כאן הפכתי לשייגץ", כאן התחלתי להתדרדר עד שהגעתי לשפל מצבי הרוחני".

חברו הישיש הבין היטב את כוונתו. היו אלו שנים קשות שבהן היו 'מלמדים' אשר היכו ללא רחם בכל מי שלא הצליח בלימודיו או שהתנהג שלא כשורה. לא בחנו כלל מהיכן נובעת ההתנהגות הזו ומה טיבה, איזה קשיים חולפים על הילד ועל ביתו.

לא נכחיש שהדבר שייך גם לתכונות הנפש ולסודות הבריאה והנשמה. היו ילדים נוספים שהוכו והועלבו אך לא סרו מן הדרך. אך הנפשות החלשות יותר מושפעות ישירות ממחמאות ומגערות. ויהי כבוד תלמידך חביב עליך כשלך. (כל זה מבלי לדון אף אדם או מלמד, כיון שהדבר תלוי במכלול של פרטים. רק באנו לעורר את עצמנו בעניין).

החינוך – לבעלי רישיון בלבד

למחנכים ו'למלמדים' שבין הקוראים נדגיש ונאמר: איננו מכלילים חלילה. אנו מכירים מחנכים דגולים שלא למדו את המקצוע הקדוש ועושים מלאכתם באמונה ובשלמות. לעיתים, מי שיש בו יראת שמיים צרופה הוא בבחינת טופח על מנת להטפח, תלמידיו מרגישים ושותים בצמא קבין של יהדות במתיקות ולא חסר עבורו לימוד פדגוגי.

מי שלא רואה בחינוך שליחות וסיפוק רוחני אלא כמקום עבודה גרידא- אסור לו לקבל כיתה. הדבר דומה למי שאינו מבין במקצוע היהלומים ומקבל חומרי גלם ומכשירי שיוף, ובלא יודעין הורס ומזיק. כמו נהג אוטובוס משולל רישיון שמעולם לא למד נהיגה ומספן בכל רגע עשרות נוסעים.

אין בכוונתנו לערוך כאן סדנת חינוך, ואין זה מתפקידנו, רק לתהות באנו, מה זה ועל מה זה שבכל מקצוע דורשים הסמכה וידע, בוחנים את ההתאמה, ורק במשרת ה'מלמד' ישנם אשר לא בודקים הדק היטב אם, ועד כמה יש התאמה.. ראוי לתת על כך את הדעת.

הסיפור באוזן – משמעותו וטיבו

בפרשתנו, פרשת בא, נאמר: "ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים" (שמות י, ב). והקשו המפרשים - מה פשר המילה 'באזני'!?

וביאר רבותינו שרצתה התורה ללמדנו מהו האופן הראוי לסיפור יציאת מצרים וכיצד מעבירים ומנחילים מסרים לדור הבא:

יש לספר, ויש לספר באוזן.

לספר באוזן פירושו - להשמיע באוזני רוחו את הדי הקולות וצלילי הניסים אשר גמל הקב"ה עמנו, השמעה באוזן היא בעצם העברת חווית הדבר במהותו. רצתה התורה שהאמונה תהיה מושרשת בנפש ילדינו ובנינו, ודבר זה לא יוכל להתממש אילולי נהיה אנו מלאים ממנה, כמשפיעים ומנחילי דרך, עלינו להטעין מצברים בכדי שנוכל להטעין את מצבריהם של האחרים, בנינו - ותלמידינו.

ותחילה וראש כדוגמא אישית.

שבת שלום ומבורך

מיכאל זכריהו